

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็น การผสมวิธีคิดและระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สำนวความต้องการและศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อม โรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏย ประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร
2. เพื่อศึกษากระบวนการการเรียนรู้ที่จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้าน ใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา สำนวความ ต้องการในการนำสมุนไพรรมาบูรณาการเป็นนาฏยประดิษฐ์และศึกษาบริบทโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ เพื่อวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรี นาฏศิลป์ โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แล้วนำมา สังเคราะห์เป็นกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา และการบูรณาการงานสวน พฤษศาสตร์โรงเรียน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร ของนักเรียนชุมนุมดนตรี นาฏศิลป์ โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการสำวสภาพปัญหาปัจจุบัน สำนวความต้องการและศึกษาบริบทโรงเรียน โกสุมวิทยาสรรค์ ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อวัดคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์ พบว่า ผลการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาคือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตั้งใจเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สม่ำเสมอ ขาด การใฝ่เรียนรู้และการนำความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การนำเสนอผลงานและเลือกใช้สื่อไม่เหมาะสม สมุนไพรนำมาบูรณาการเป็นนาฏยประดิษฐ์ คือ อ่อมแซบ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่นำมาพัฒนาคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนคือ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน แหล่งเรียนรู้นอก โรงเรียนที่ต้องการให้นำนักเรียนไปศึกษา คือ วัดอัมพวันาราม บ้านหนองโก ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ภูมิปัญญาด้านสมุนไพรคือ “พระครูพิทักษ์อัมพวัน” วัดบ้านหนองโก ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ภูมิปัญญาด้านคนตรี นายก้องสุริยา สารพิมพ์ บ้านเลขที่ 163 หมู่ 23 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ นายวิรัช สิงหนุต บ้านเลขที่ 154 หมู่บ้านคุ้มใต้ ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการสำรวจความต้องการของ นักเรียน พบว่า 1) ต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน ใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร จากแหล่งเรียนรู้สวนสมุนไพรในชุมชน ภายนอกโรงเรียน อำเภอโกสุมพิสัย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 81.58 รองลงมาคือ จาก สวนสมุนไพรนอกชุมชนอำเภอโกสุมพิสัย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.53 และจากสวน สมุนไพรในสวนพฤกษศาสตร์ ภายในโรงเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89 2) ต้องการ ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ในจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 84.21 รองลงมาคือให้ครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.79 3) ต้องการให้ ผู้เรียน ครูและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกันออกแบบและ บูรณาการทำนองคนตรี เพลง และการประดิษฐ์ทำรำ (นาฏยประดิษฐ์) และเครื่องแต่งกายใน การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏย ประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 84.21 และผู้เรียนต้องการออกแบบ ร่วมกัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.79 4) ต้องการ โดยใช้เวลาในวัน เสาร์ – อาทิตย์ จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏย ประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 60.53 รองลงมาคือ จัดการเรียนรู้ใน ชั่วโมงชุมนุมคนตรีนาฏศิลป์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 5) ต้องการจัดกระบวนการ เรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์

เกี่ยวกับสมุนไพรมือด้วยเทคโนโลยีตามลำดับ คือ กล้องถ่ายภาพ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 34.21 คอมพิวเตอร์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 26.32 กล้องวิดีโอ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 23.68 และโทรศัพท์มือถือ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.79 และจากการสนทนากลุ่มลงมติว่า องค์ความรู้ในเรื่องสมุนไพรมือที่บ้าน ควรมานักเรียนไปศึกษากับภูมิปัญญาในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และนอกชุมชน ด้านดนตรี นักเรียนเรียนรู้กับภูมิปัญญาที่โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ ด้านนาฏศิลป์ เรียนกับภูมิปัญญาที่บ้านครูภูมิปัญญา และและผู้วิจัยที่โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์

2. ผลการศึกษากระบวนการการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมือ พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนและใช้เทคนิคสุนทรียสนทนาเป็นเครื่องมือในการคิดร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกัน นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะได้เห็นกระบวนการสนทนาตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งเป็นการสนทนาที่เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นการบอกเล่าประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวตนของบุคคลหนึ่งให้บุคคลหนึ่งฟัง ไม่มีการขัดแย้ง วิพากษ์ วิจารณ์ เห็นการฟัง การเล่าต่อทอดซึ่งเป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่ง ผลการสนทนา ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบมีส่วนร่วม โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์) โดยใช้ข้อมูลจากหลายด้านและความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ซึ่งการประเมินพฤติกรรมผู้วิจัยจะประเมินโดยการสังเกตทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ภูมิปัญญาและคนอื่น ๆ มีการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีการสั่งสมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมือในครั้งนี้ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริง โดยผ่านขั้นตอน ทั้งหมด 2 ขั้นตอน คือตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สำรวจความต้องการและศึกษาบริบทรอบโรงเรียน โกสุมพิทยาสรรค์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรมือ ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 4 กิจกรรมคือ 1) ศึกษาและสำรวจบริบทสภาพปัญหาความต้องการ 2) การสำรวจความต้องการของผู้เรียน 3) ศึกษาบริบทสิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียน โกสุมพิทยาสรรค์ 4) สำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ชุมชน ตอนที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการการเรียนรู้

ที่จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรวมประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรวม 2) ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรวมผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรวมส่งผลให้ผู้เรียนทุกคนมีพัฒนาสูงขึ้น สังเกตจากผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปคือ ตั้งใจเรียน เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ บันทึกและสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองเลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และนำเสนอผลงานได้อย่างหลากหลาย ทำงานอย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและนำความรู้ไป ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และร่วมอนุรักษ์ สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมด้านสมุนไพรรวม ดนตรี นาฏศิลป์ ด้วยความเต็มใจ และพบว่า กระบวนการการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรรวมของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ คือ “ กระบวนการการเรียนรู้แบบ 5 : 5 : 5 ”

อภิปรายผล

1. จากการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา สำรวจความต้องการและศึกษาบริบทรอบโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ โดยการนำสมุนไพรรวมมาประดิษฐ์เป็นนาฏยประดิษฐ์เพื่อวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยทราบระดับความต้องการของนักเรียนและองค์ความรู้ที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ โดยกำหนดพืชสมุนไพรรวมพื้นบ้าน ดนตรีและนาฏศิลป์ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม มาเชื่อมโยงและบูรณาการจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรัก ห่วงเห่นและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และปลูกจิตสำนึกในการรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวตนของบุคคลที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ทุก ๆ คน สมควรอนุรักษ์ สืบทอดไว้ให้อนุชนรุ่นหลังเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกปฏิบัติ เกิดการใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก

(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รัก การอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงาม ในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษา ประเด็นที่ 7 การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ซึ่ง หมายถึง การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าของความรู้ต่าง ๆ ที่ได้คิดค้นและสั่งสมประสบการณ์โดยภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีความรัก ชื่นชมและหวงแหน ในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและสืบสานให้ยั่งยืน ตลอดจนเชื่อมโยงสู่สากล และตรงกับเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (3) ส่งเสริม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของ ผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาด้วย การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในด้านพืชสมุนไพรมาจัดเป็นองค์ความรู้ ทำให้เกิด ความร่วมมือ ร่วมใจในการพัฒนาการศึกษาอย่างรอบด้าน ภูมิปัญญาเกิดความภาคภูมิใจ ชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของความรู้ในท้องถิ่น ร่วมมือกันต่อยอดเพื่ออนุรักษ์สืบทอด และเกิดการพัฒนาทั้งองค์ความรู้และสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับ โครงการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทยและพื้นบ้าน ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน ที่ต้องการสร้างจิตสำนึก ความเป็นไทยให้กับเด็กและเยาวชน ได้ตระหนักถึงความเป็นชาติไทย ซึ่งสิ่งสำคัญคือการได้ เรียนรู้ในด้านดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทย กีฬาพื้นบ้าน เพราะดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทย กีฬา พื้นบ้าน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษไทยโดยได้ ผสมผสานภูมิปัญญาในแต่ละเรื่องไว้อย่างกลมกลืนและชาญฉลาด เมื่อเด็กและเยาวชนได้ เรียนรู้ถึงความเป็นมา รู้คุณค่าและเกิดทักษะทางด้านดนตรี นาฏศิลป์ กีฬาไทยและพื้นบ้าน

จะทำให้เกิดความซาบซึ้ง รักและหวงแหน เกิดการอนุรักษ์สืบต่อมรดกอันล้ำค่าทางดนตรีไทย ดนตรี นาฏศิลป์และกีฬาไทยและพื้นบ้าน จากบรรพบุรุษให้ยั่งยืนสืบไปในสังคมไทยและชาติไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รานี อุปรา ที่ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนปกากะญอ บ้านแม่แฮน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเป็นวิธีวิทยาวิจัย ผลการวิจัย พบว่า ภูมิปัญญาในการใช้สมุนไพรของชุมชนบ้านแม่แฮน้อย แฝงอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ผู้อาวุโส พ่อบ้าน แม่บ้าน เยาวชนและเด็ก ซึ่งมีภูมิปัญญาในการใช้สมุนไพรที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้อาวุโสเป็นผู้มีภูมิปัญญาในการใช้สมุนไพรมากที่สุด พ่อบ้านมีภูมิปัญญาในการใช้สมุนไพรประเภทยาบำรุงกำลัง หรือยาคงเหลือ ในขณะที่แม่บ้านมีภูมิปัญญาในการใช้สมุนไพรที่เกี่ยวกับอาหารและการรักษาอาการป่วยทั่วไปของเด็กเล็ก ส่วนเยาวชนจะใช้สมุนไพรตามคำแนะนำของผู้อาวุโสในหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านของชุมชน พบว่าในปัจจุบันวิถีการดำรงชีพของชาวบ้านแม่แฮน้อย เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหลายด้าน เช่นปลูกผักผลไม้ที่ใช้สารเคมีมากขึ้น เมื่อเจ็บป่วยชาวบ้านซื้อยาแผนปัจจุบันและไปรักษาที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาลมากขึ้น การรักษาโดยหมอพื้นบ้านและสมุนไพรพื้นบ้านลดลงและสูญหายไป นอกจากนี้ พบว่า วิถีสืบต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืชสมุนไพรของชุมชนบ้านแม่แฮน้อยเริ่มจาก 1) การแสวงหาชาวบ้านที่สนใจฟื้นฟูสมุนไพรพื้นบ้านซึ่งต่อมาได้รวมตัวกันเป็น “กลุ่มสมุนไพรชุมชน” 2) มีการสร้างความเข้าใจร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ 3) มีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายเช่นการเดินป่าศึกษาสมุนไพรโดยเยาวชนและพ่อบ้าน การศึกษาสมุนไพรในหมู่บ้านโดยแม่และเด็ก การทำแปลงตัวอย่างและการวาดรูปโดยกลุ่มเด็ก ตลอดจนการศึกษาดูงานการใช้สมุนไพร และ 4) การขยายผลในหมู่บ้านอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของสมุนไพรพื้นบ้านมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการฟื้นฟูและขยายผลมากขึ้น และการใช้นาฏศิลป์ดนตรีเป็นสื่อเชื่อมโยงในการพัฒนานักเรียน พบว่า นักเรียนเกิดการใฝ่เรียนใฝ่รู้มากขึ้น มีความสุขในการเรียน เกิดความรักความสามัคคี ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยการประดิษฐ์ทำรำที่เกิดจากการประยุกต์จากสิ่งที่ใกล้ตัว คือสมุนไพรในท้องถิ่นมาสื่อเป็นความหมายให้ทุกคนเข้าใจได้ง่ายและนำองค์ความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน และจากการการศึกษาบริบท สิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและนอกชุมชน พบว่าการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการการเรียนรู้ โดย

การนำนักเรียนไปศึกษานอกห้องเรียนจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริง ได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นักเรียนรู้จักนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดปัญญา สรุปลงและเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการสังเกต การบันทึก การซักถาม การฟัง การวิเคราะห์ เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการทางปัญญาของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ที่ได้แบ่งกระบวนการทางปัญญาไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ฝึกสังเกต 2) ฝึกบันทึก 3) ฝึกการนำเสนอต่อที่ประชุม 4) ฝึกการฟัง 5) ฝึกอุปจณา-วิชันนา 6) ฝึกตั้งสมมติฐานและตั้งคำถาม 7) ฝึกการค้นหาคำตอบ 8) การวิจัย 9) เชื่อมโยงบูรณาการ 10) ฝึกการเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ และจากการจัดการเรียนการสอนโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านพืชสมุนไพร คนตรีและนาฏศิลป์ และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นอกชุมชน ส่งผลให้นักเรียนมีความสุข รู้สึกเป็นอิสระในการเรียน เป็นกันเอง ไม่อึดอัด ได้เรียนรู้จากห้องเรียนที่เป็นธรรมชาติ ทำให้นักเรียนเกิดสมาธิและปัญญา ตั้งใจเรียน มีวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการวางแผนและทำงานอย่างเป็นระบบ เกิดการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ มีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งคุณธรรมที่สำคัญที่นักเรียนได้รับคือความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ความขยัน ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจในชุมชน ความพอเพียง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบวน และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานดำเนินการ (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) ฉบับสรุป ที่มุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยโดยรวมไว้ 3 ประการ คือ

- 1) พัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา โดยมีเป้าหมายให้คน

ไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ ใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสุขภาพ ทั่วทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 2) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาคนไทย สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้าง องค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่ง การเรียนรู้ที่ยั่งยืน มีสุขภาพะ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร 3) พัฒนาสภาพ แวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการ เรียนรู้ โดยมีเป้าหมายรวม สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมี คุณภาพและยั่งยืน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อการศึกษาและเรียนรู้ มีการบริหาร จัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้ง ความร่วมมือในภูมิภาคและนานาชาติมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศและการอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน และ เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ฉบับสรุป ที่มุ่งเน้น พัฒนาชีวิตคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน โดยมุ่งพัฒนาคน ไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

2. ผลการศึกษากระบวนการการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน ใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร

2.1 ผลการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนาเป็นเครื่องมือในการคิดร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกัน เป็น การบอกเล่าประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวตนของบุคคลหนึ่งให้บุคคลหนึ่งฟัง ไม่มีการขัดแย้ง วิพากษ์ วิจารณ์ ไม่มีประธาน ไม่มีเลขา ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานมาเป็นตัวกำหนด ความคิด เห็นการฟัง การเล่าต่อทอดเป็นประโยชน์และมีคุณค่า การสนทนาจึงเป็นการสื่อสาร โดยกลุ่มคนมีลักษณะการเปิดประเด็นสนทนา กำหนด กฎ กติกา มารยาท อย่างหลวม ๆ เพื่อ

สร้างกระบวนการคิดร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาสิ่งใหม่อยู่เหนือประสบการณ์ เนื้อหา ความทรงจำ โดยไม่มีข้อขัดแย้ง เกิดการพัฒนาการคิดเพื่อสร้างความเข้าใจในระดับที่ยั่งยืน ทำให้มีการไหลของความหมายที่เรียกว่า Meaning Flow ตกผลึกจนเกิดเป็นชุดความรู้ใหม่ที่ ลุ่มลึกกว่าชุดความรู้เดิมที่เคยมีในตัวคน ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ David Bohm เชื่อว่าการ คิดร่วมกันด้วยกระบวนการสนทริยสนทนา (Dialogue) น่าจะเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหา อันสลับซับซ้อนของโลกยุคใหม่ เพราะการคิดร่วมกัน การรับฟังซึ่งกันและกัน โดยไม่มีการถือ เชาถือเรา เป็นวิธีการจัดการความแตกต่างหลากหลาย โดยทำให้ทุกฝ่ายต่างเป็นผู้ชนะร่วมกัน และหลักปฏิบัติของสนทริยสนทนาที่ยึดถือคือ ฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังให้ได้ยิน มีความเป็นอิสระ และผ่อนคลาย ทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้นำ และไม่มีผู้ตาม และสอดคล้องกับ มนต์ชัย พิณจิตรสมุทร กล่าวว่าการสนทนาหรือการเสวนาเป็นการไหลของกระแสแห่งความหมาย (Stream of meaning) โดยที่ไหลผ่านพวกเราไป และไหลไปมาระหว่างเรา เมื่อเกิดการ ไหลเวียนของความหมายจึงปรากฏเป็นความเข้าใจใหม่และมีบางสิ่งเกิดขึ้นใหม่ รวมทั้งมี การแบ่งปันความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก ความหมายกัน ภายในกลุ่ม ผลจากการสนทนา ร่วมกันเพื่อหาแนวทางและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนขุมคนตรีนาฏศิลป์ ของนักเรียน ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะสำเร็จลงได้ย่อมเกิดจากความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคี ความมุ่งมั่นในองค์กรที่มุ่งพัฒนานักเรียนอย่างจริงจังจากทุกฝ่ายจากทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับ บดินทร์ วิจารณ์ กล่าวว่าการจัดการองค์ความรู้ในองค์กรว่าปัจจัยแห่ง ความสำเร็จอยู่ที่ “ คนที่มีความรู้ความสามารถ การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กัน” ถ้าบุคลากรใน องค์กร ไม่ใฝ่เรียนรู้ใฝ่รู้ ไม่มี การเรียนรู้เป็นทีม ดังนั้นการสร้างความสามารถหลักในการเรียนรู้ จึงเป็นรากฐานที่สำคัญขององค์กร ในการสร้างฐานความรู้และนำความรู้ไปต่อยอดเชิงปฏิบัติ ได้ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการก้าวสู่การแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างความรู้ใน องค์กร ที่เกิดจากคนในองค์กรที่มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้การจัดการ องค์ความรู้ในองค์กรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน การจัดการองค์ความรู้ในองค์กรดังกล่าว มี 6 ประการ คือ 1) ใฝ่เรียนรู้ใฝ่รู้ 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การเรียนรู้เป็นทีม 4) โมเดล ความคิด 5) การเสวนากัน 6) การคิดอย่างเป็นระบบ การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้มรดก ทางวัฒนธรรม สรรพคุณของพืชสมุนไพร คนตรีและนาฏศิลป์ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ซึ่งภูมิปัญญาได้ร่วมกันถ่ายทอดความรู้ และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้เรื่อง พืชสมุนไพร

ดนตรีและนาฏศิลป์โดยเชื่อมโยงสู่นาฏยประดิษฐ์ได้อย่างมีระบบ มีการวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลการทำงาน ตลอดจนการทำงานสำเร็จอย่างมีคุณภาพและยังส่งเสริม การเรียนรู้ พัฒนาภูมิปัญญา ค่อยอด สืบทอดและรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญา อันทรงคุณค่าอย่างรู้คุณค่า ใช้ประโยชน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ และในปัจจุบัน ส่วนใหญ่การประดิษฐ์ทำรำ องค์ความรู้ที่นำมาเชื่อมโยงผ่านนาฏศิลป์ ส่วนใหญ่นำมาจาก ธรรมชาติ คติความเชื่อ ความศรัทธา วิถีชีวิตของชุมชน ของแต่ละชุมชน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนได้ตระหนัก รู้คุณค่า หวงแหน อนุรักษ์ สืบทอดไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ชุมชน และนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสมดุลอย่างรอบ ด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ โมพี ศรีแสนรงค์ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาวิถีชีวิตของชาวอีสานที่สัมพันธ์กับคันทานเพื่อสร้าง เป็นนาฏยประดิษฐ์ชุดเชิงคอกงาน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อไว้ 3 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับคันทานที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวอีสาน ความรู้เกี่ยวกับทำรำเชิงของชาว อีสาน และนาฏยประดิษฐ์ชุดเชิงคอกงาน ผลการศึกษาพบว่า นาฏยประดิษฐ์ ชุด “เชิงคอก งาน” จากการศึกษาคุณประโยชน์จากคันทาน ลำต้น ดอก และใบ เพื่อใช้เป็นชุดการแสดง ประจำของสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ตามมติของกรรมการบริหารของสถาบันฯ ที่ได้ กำหนดให้คอกงานเป็นดอกไม้ประจำสถาบันราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งสรุปโดยรวมแล้วการ แสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด “เชิงคอกงาน” ประกอบด้วยมีทำรำทั้งหมด 7 ทำรำ ลักษณะการแปร แถวทั้งหมด 10 ลักษณะ อุปกรณ์ที่ใช้มี 3 อย่างคือ ซอคอกงาน พวงข้าวต้มมัดและสไบ

2.2 ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏย ประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้โดยใช้นาฏย ประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพร พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้าน ใฝ่เรียนรู้มากขึ้นทุกคน โดยพบว่านักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนในทางที่ดีมาก ขึ้น มีความตั้งใจ มีความสุขในการเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความ เต็มใจ จดบันทึก วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง รู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ ในการจัดการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสมนำกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์มาใช้ในการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบบมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีการสั่งสมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้มากขึ้นทุกคน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภวัฒน์ น้อยประดิษฐ์ ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย โดยใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน พบว่า 1) จากการสำรวจความต้องการในการนำศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน โรงเรียน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน นักเรียน ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนและนอกห้องเรียน และได้เห็นการถ่ายทอดความรู้ในตัวคนสู่คนซึ่งเป็นที่มีความค้ำยี้ 2) ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย โดยใช้ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน พบว่ากิจกรรมสุนทรียสุนทนา เป็นกิจกรรมที่สร้างกระบวนการคิดร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เกิดการพัฒนากระบวนการคิด สร้างความเข้าใจที่หยั่งลึก และตกผลึกเกิดชุดความรู้ใหม่ นอกจากนั้นกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นบ้านซึ่งเก็บเห็ดและเข็งกลองยาวที่ผู้วิจัยสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบที่ดี จึงสรุปได้ว่าการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีกระบวนการที่สอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) ที่มุ่งเน้นส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น สังคม เพื่อเอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ ระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน / ท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ชุมชน / ท้องถิ่น ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สืบไป และสอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ โดยใช้นาฏยประดิษฐ์เกี่ยวกับสมุนไพรร โดยการนำเอาสมุนไพรร ดนตรีและนาฏศิลป์มาเชื่อมโยงและบูรณาการกับการเรียนการสอนเพื่อวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ หลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ในการนำเสนอผลงานแสดงครั้งต่อไป ควรประพันธ์เพลงที่มีชื่อของ สมุนไพรพื้นบ้านหลากหลายชนิดมากขึ้น เพื่อจูงบรรยากาศให้นักเรียนจดจำชื่อสมุนไพรได้อย่างยั่งยืน

1.2 ในการนำเสนอผลงานการแสดงในครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรจัดสวนสมุนไพร เล็ก ๆ ไว้ด้านหน้า บนเวทีหรือนักแสดงควรมีตะกร้าใส่สมุนไพร เพื่อเชื่อมโยงสมุนไพรมี การแสดงได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 เป็นกิจกรรมที่ดี โรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นการปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทำให้นักเรียนเกิด ความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเอง เห็นคุณค่าทางมรดก วัฒนธรรมของไทย

1.4 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อผู้ปกครองจะได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของไทย และเป็นการ เชื่อมโยงความคิดและจิตสำนึก ผู้เยาวชนในการส่งเสริมและปลูกฝังให้รักธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.5 ผู้วิจัยควรนำกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5:5:5 เผยแพร่ให้กว้างขวางมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปบูรณาการการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใน รายวิชาอื่น ๆ และผู้ที่สนใจที่จะนำกระบวนการการเรียนรู้แบบ 5:5:5 ไปใช้ในการพัฒนาการ จัดการเรียนการสอน ควรจัดตามลำดับขั้นตอน ดังนี้คือ

1.5.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และวิเคราะห์เนื้อหา จากหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.5.2 ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอนหรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ว่าเนื้อหาหรือองค์ความรู้ที่จะนำมาจัดการเรียนการสอนนั้นมีความ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

1.5.3 สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สรุปลงและวิเคราะห์ผลการสำรวจ

1.5.4 สำรวจ สืบค้น แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้ที่จะนำมาพัฒนาผู้เรียนและควรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระ การเรียนรู้แกนกลาง

1.5.5 จัดประชุมกลุ่มแบบสุ่มหรือสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทาง และออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียน

1.5.6 สร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนตามกิจกรรมที่กำหนด

1.5.7 นำนักเรียนเรียนรู้ตามกิจกรรมที่กำหนดจากการประชุมสนทนากลุ่ม และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

1.5.8 ประเมินผลตามกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนด โดยการ นำเสนอเป็นนิทรรศการหรือจัดเวทียื่นข้อเสนอ

1.5.9 สรุปผลการประเมิน และวิเคราะห์ เก็บรวบรวมและจัดระบบข้อมูล

1.5.10 เขียนรายงานผล

1.6 โรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อฝึกประสบการณ์ให้กับ นักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล ที่เน้นให้สถานศึกษานำนักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ นอกห้องเรียนหรือนอกโรงเรียน ร้อยละ 30 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละปีการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการนำมรดกทางวัฒนธรรมในด้านอื่น ๆ เช่น นิทานพื้นบ้าน คติความเชื่อกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน มาบูรณาการและจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ

2.2 โรงเรียนควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบมี ส่วนร่วม และเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญา ภูมิรู้ อันทรงคุณค่าของบรรพบุรุษให้คงอยู่ สืบไป

2.3 โรงเรียนและชุมชนควรผลักดันให้มีการจัดการความรู้เพื่อรวบรวมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อรวบรวมและจัดเป็นทะเบียนอย่างเป็นระบบ เพื่อ ต่อยอดความรู้ที่มีอยู่แล้วเกิดเป็นความรู้ใหม่ในการพัฒนาการเรียนรู้นิเทศต่าง ๆ ต่อไป